

[Főoldal](#) > ... > [Bírósági Eljárások](#) > [Polgári Ügyek](#) > [Bizonyításfelvétel](#) > Austria

Bizonyításfelvétel

Tartalomszolgáltató:

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 A bizonyítási teher

1.1 Melyek a bizonyítási teherre vonatkozó szabályok?

Főszabály szerint mindkét peres félnek fel kell sorolnia az igényét alátámasztó tényeket (bizonyítási kötelezettség - *Behauptungslast*), valamint szolgáltatnia kell a megfelelő bizonyítékokat (osztrák polgári perrendtartás [*Zivilprozessordnung*] 226. szakaszának (1) bekezdése és a 239. szakaszának (1) bekezdése). Ha az ügy szempontjából jelentős tényeket nem sikerül tisztázni („*non liquet*” helyzet), a bíróságnak akkor is döntést kell hoznia. Ilyenkor játszanak fontos szerepet a bizonyítási teherre vonatkozó szabályok. Mindkét félnek bizonyítania kell, hogy teljesülnek a rá nézve kedvező szabályok alkalmazásának feltételei. Rendes körülmények között a felperesnek kell bizonyítania a követelését alátámasztó, az alperesnek pedig az ellenvetéseit igazoló tényeket. A felperest terheli annak bizonyítása, hogy az eljárási követelmények teljesültek.

1.2 Vannak-e olyan szabályok, amelyek bizonyos tények tekintetében mentesítenek a bizonyítási teher alól? Milyen esetekben? Lehetséges-e egy konkrét jogi vélelmet bizonyítással megdönteni?

A határozat szempontjából jelentős tényeket bizonyítani kell, kivéve, ha e tények nem tartoznak a bizonyítási kötelezettség alá. Nem kell bizonyítani a nem vitatott tényeket (a polgári perrendtartás 266. és 267. szakasza), a nyilvánvaló tényeket (269. szakasz) és a törvény által vélelmezett tényeket (270. szakasz).

Az a tény minősül nem vitatott ténynek, amelyet az azt állító féllel szemben álló fél sem von kétségbe. A bíróságnak főszabály szerint valóságosnak kell elfogadnia a nem vitatott tényeket, és döntését további vizsgálódás nélkül alapozhatja e tényekre.

Egy tény akkor nyilvánvaló, ha köztudomású (sok személy előtt ismert, vagy általuk bármikor bizonyossággal tudható) vagy a bíróság előtt ismert (az eljáró bíróság maga derítette fel, vagy a benyújtott iratokból egyértelműen kitűnik).

A döntéshozatal során a bíróságnak hivatalból kell figyelembe vennie a nyilvánvaló tényeket anélkül, hogy azokra bármely fél hivatkozna, vagy bizonyítaná azokat.

A törvényi vélelmet közvetlenül jogszabály keletkezteti, hatására a bizonyítási teher megfordul. Az ilyen vélelem kedvezményezettjével szemben álló félnek kell ellenbizonyítékot benyújtania. Az ellenérdekelt félnek kell bizonyítania, hogy annak ellenére, hogy a törvényi vélelem feltételei teljesülnek, a vélelmezett tények vagy jogi helyzet nem áll fenn.

1.3 Milyen mértékben kell a bíróságnak meggyőződnie valamely tényről ahhoz, hogy ítéletét e tény fennállására alapozza?

A bírósági eljárás célja az, hogy a bírót egy adott tényről meggyőzze. A tényeket az „alapos valószínűség” fokáig kell bizonyítani, „teljes bizonyosság” nem szükséges a bíró meggyőzéséhez.

A bizonyítottság szintjei a jogszabályokban és az esetjogban az „alapos valószínűségtől” a „bizonyossággal határos valószínűségig” növekedhetnek vagy a „túlnyomó valószínűségig” csökkenhetnek. Ez utóbbi esetben a polgári perrendtartás 274. szakasza szerinti bizonyítottsági szintnek elegendő a kielégítő bizonyítás vagy az igazolás. A *prima facie* (első ránézésre meggyőző) bizonyítékok szintén megkönnyítik a bizonyítást, és kártérítési perekben leegyszerűsítik az egyébként körülményes bizonyítási eljárást. Ha egy olyan tipikus eseménysor szerepel az ügyben, amely az általános élettapasztalat alapján meghatározott okozati összefüggéseket vagy mulasztást feltételez, ezen körülményeket a *prima facie* bizonyítottság alapján egyedi ügyekben is bizonyítottnak tekinti a bíróság.

2 A bizonyításfelvétel

2.1 A bizonyításfelvétel minden esetben valamelyik fél kérelmére történik, vagy bizonyos esetekben a bíró maga is kezdeményezheti azt?

A bíróság saját kezdeményezésére vagy valamely fél kérelmére egyaránt lefolytathat bizonyításfelvételt. Pusztán vizsgálati jellegű eljárásokban (ahol a bíróságnak saját kezdeményezésére kell megállapítania az ügy szempontjából döntő jelentőségű tényeket) nincs szükség a felek indítványára. Az osztrák polgári perrendtartás szerint zajló általános eljárásokban a bírák saját kezdeményezésükre végezhetnek bármilyen, a lényeges tényekre vonatkozó bizonyításfelvételt (a polgári perrendtartás 183. szakasza). A bíró kötelezheti a feleket okiratok benyújtására, elrendelhet helyszíni szemlét, kérhet szakértői vizsgálatot vagy meghallgathatja a szembenálló feleket. Okirati bizonyíték azonban csak akkor nyújtható be, ha az okirat tartalmára legalább az egyik fél hivatkozott; az okirat vagy tanúvallomás nem vehető figyelembe bizonyítékként, ha az ellen mindkét fél tiltakozik. A bizonyításfelvétel minden más esetben valamely fél kérelmére történik.

2.2 Ha a bíróság helyt ad a fél bizonyításfelvételre vonatkozó kérelmének, mik a következő lépések?

A bizonyításfelvételt főszabály szerint a szóbeli szakaszban folytatják le. Az előkészítő ülésen (polgári perrendtartás 258. szakasza) a felek és/vagy képviselőik, valamint a bíróság közösen eljárási ütemtervet dolgoznak ki, amelyben szerepel a bizonyításfelvétel menete is. Szükség esetén bármikor sor kerülhet az eljárás alakulásával kapcsolatos további egyeztetésekre is. A bizonyításfelvétel után az eredményt a bíróság megvitatja a felekkel (a polgári perrendtartás 278. szakasza). A bizonyításfelvételt főszabály szerint közvetlenül az ügyben határozó bírónak kell lefolytatnia. A törvény által felsorolt esetekben a bizonyításfelvételre kölcsönös jogsegély keretében is sor kerülhet. A feleket be kell idézni a bizonyításfelvételre. A felek különböző részvételi jogokkal rendelkeznek, például a tanúkra vagy a szakértőkre irányuló kérdésfeltevés jogával. A bizonyításfelvétel főszabály szerint akkor is megtörténik, ha a felhívás ellenére a felek nincsenek jelen.

2.3 Mely esetben utasíthatja el a bíróság a fél bizonyításfelvételre irányuló kérelmét?

A felek bizonyításfelvételi kérelmét el kell utasítani, ha az a bíróság által jelentéktelennek vélt tényre irányul (a polgári perrendtartás 275. szakaszának (1) bekezdése), vagy ha a kérelmet az eljárás késleltetésének céljából nyújtják be (a polgári perrendtartás 178. szakaszának (2) bekezdése, 179. szakasza és a 275. szakaszának (2) bekezdése). Az eljárást vélhetően késleltető bizonyításfelvételre határidőt is meg lehet állapítani (a polgári perrendtartás 279. szakaszának (1) bekezdése). E határidő lejártá után a bizonyításfelvételi kérelmet el lehet utasítani. Elutasítható a bizonyításfelvételi kérelem akkor is, ha a bizonyítás szükségtelen, mert a bíróság már meggyőződött valamely tényről, továbbá ha a kérdéses tényt nem kell bizonyítani, vagy ha a bizonyításfelvétel lefolytatása valamilyen tilalomba ütközne. A bizonyításfelvétel esetleges költségét (pl. a szakértői díjat) a bizonyítást kérelmező félnek általában meg kell előlegeznie. Ha a határidőig nem tesz eleget ezen kötelezettségének, a bizonyíték – főszabály szerint – utólag csak akkor nyújtható be, ha ez nem késlelteti az eljárás befejezését.

2.4 Milyen bizonyítási eszközök léteznek?

Az osztrák polgári perrendtartás által felsorolt öt klasszikus bizonyítási eszköz: okiratok (292–319. szakasz), tanúvallomások (320–350. szakasz), szakértői bizonyítás (351–367. szakasz), helyszíni szemle (368–370. szakasz) és a felek meghallgatása (371–383. szakasz). Alapvetően mindenféle információforrás felhasználható bizonyítékként, és a fenti bizonyítási eszköz-típusok egyikébe aszerint sorolandó be, hogy milyen formát ölt.

2.5 Milyen módon vehető fel a tanúk vallomása, és különbözik-e ez a szakértő tanúk meghallgatásától? Melyek az írásbeli bizonyítékok és a szakértői jelentések/vélemények benyújtásának szabályai?

A tanúkat a bíróság a még ki nem hallgatott tanúk távollétében, egyenként hallgatja ki. Így elkerülhető, hogy befolyásolják egymás vallomását. Ha a tanúk vallomása ellentmond egymásnak, szembesítésre kerülhet sor. A tanúk meghallgatása általános kérdésekkel kezdődik, amelyek célja annak megállapítása, hogy a tanúk tehetnek-e vallomást, joguk van-e megtagadni a vallomástételt, vagy nem áll-e fenn olyan körülmény, amely miatt a tanúk nem tehetnek esküt. Az igazmondási kötelezettségre és a hamis tanúzás büntetőjogi következményeire való figyelmeztetést követően a tényleges meghallgatás a személyes adatok felvételével kezdődik. Ezután teszik fel a tanúnak a konkrét ügygel kapcsolatos kérdéseket. A peres felek részt vehetnek a tanú meghallgatásán, és a bíróság beleegyezésével kérdéseket tehetnek fel a tanúnak. A nem megfelelő kérdéseket a bíró elutasíthatja. A tanúkat főszabály szerint közvetlenül az eljáró bíróság előtt kell meghallgatni. Bizonyos feltételek mellett azonban lehetőség van tanúk kölcsönös jogsegély keretében történő meghallgatására (a polgári perrendtartás 328. szakasza).

A szakértő feladata az, hogy segítse a bíróság munkáját. Míg a tanú a tényekre vonatkozóan nyilatkozik, a szakértő olyan szaktudással látja el a bírót, amellyel a bíró egyébként nem rendelkezhet. A szakértőt főszabály szerint közvetlenül az ügyben eljáró bíróság hallgatja meg. Szakértő tanú a bíró saját kezdeményezésére is beidézhető, korlátozás nélkül. A szakértő köteles benyújtani a bíróságnak az általa feltárt adatokat és szakértői véleményét. A szóbeli meghallgatáson a szakértő tanúknak szóbeli véleményt kell előadniuk. Ha a felek valamelyike kéri, a meghallgatáson a szakértő tanúnak el is kell magyaráznia az írásbeli véleményében foglaltakat. A feltárt adatokat és a szakértői véleményt bizonyítékokkal kell alátámasztania. A magánszemélyek által készített jelentések a polgári perrendtartás értelmében nem minősülnek szakértői véleménynek. Ezek magánokiratnak minősülnek.

Főszabály szerint az okirati bizonyítékot a bizonyíték szolgáltatója nyújtja be. A dokumentumok vonatkozó részeit külön meg kell jelölni vagy ki kell emelni. Az okiratokat világos és jól rendezett módon, főszabály szerint másolat formájában kell benyújtani a bírósághoz. A bíróság azonban az ellenérdekű fél kérelmére vagy hivatalból elrendelheti az eredeti példányok benyújtását. A hivatalos szerv vagy közjegyző birtokában lévő iratokat a bíróság bizonyos körülmények között kérelemre vagy hivatalból is beszerezheti, például ha a bizonyítékot szolgáltató nem tudja azokat megszerezni. Ha az okiratot az ellenérdekű fél vagy harmadik fél birtokolja, a bíróság bizonyos körülmények között elrendelheti, hogy az okirat birtokosa nyújtsa be azt. Az okiratok bizonyító erejét illetően lásd a 2.6. kérdést.

2.6 Van-e olyan bizonyítási mód, amely erősebb a többinél?

Alkalmazni kell a „bizonyítékok szabad mérlegelésének” elvét (a polgári perrendtartás 272. szakasza). A bizonyítékok mérlegelése a bíró által lefolytatott bizonyítási eljárás eredményének értékelését jelenti. A mérlegelés során a bírák nincsenek kötve semmilyen, a bizonyítékokra vonatkozó törvényi rendelkezéshez, hanem saját szabad meggyőződésük alapján kell megítélniük, hogy a bizonyítékok elegendők-e vagy sem. A bizonyítási eszközök egyenrangúak, nincs köztük hierarchia. Az írásos bizonyítékok – a szakértői vélemény kivételével – okirati bizonyítéknak minősülnek. Az Ausztriában kibocsátott közokiratok hitelessége mellett vélelem szól, vagyis azt vélelmezik, hogy valóban a megjelölt szerv vagy személy bocsátotta ki azokat. Emellett teljes mértékben bizonyítják a tartalom helyességét. Az aláírással ellátott magánokirat szintén teljes értékűen bizonyítja, hogy az aláíró személy állításait tartalmazza. A magánokiratok pontosságát a bíróság mindig szabadon mérlegelheti.

2.7 Van-e kötelezően előírt bizonyítási mód egyes tények bizonyítására?

Az osztrák polgári perrendtartás nem ír elő kötelező bizonyítási eszközöket az egyes esetekre. A perérték nem befolyásolja az alkalmazható bizonyítási módot.

2.8 Kötelezi-e a jog a tanúkat a vallomástételre?

A tanúknak kötelező megjelenniük a bíróság előtt, kötelező vallomást tenniük, és felkérésre kötelesek esküt tenni. Ha a szabályszerűen idézett tanú megfelelő ok nélkül mulasztja el a szóbeli meghallgatást, a bíróság először közigazgatási bírsággal sújtja, majd, ha a tanú második alkalommal sem jelenik meg, az elővezetését

rendeli el. Ha a tanú indoklás nélkül, vagy jogszerűtlen indokra hivatkozva tagadja meg a vallomástételt, kényszeríteni lehet a tanúvallomás megtételére. A bíróság előtt tett hamis vallomás büntetőeljárást von maga után.

2.9 Milyen esetben tagadhatják meg a vallomástételt?

Amennyiben fennállnak a vallomástétel megtagadásának feltételei (a polgári perrendtartás 321. szakasza), a tanú egy vagy több kérdésre megtagadhatja a válaszadást. Teljes egészében azonban nem mentesülhet a vallomástételi kötelezettség alól. A vallomástétel a következő okokra hivatkozva tagadható meg: a vallomás botrányt okozna, bűncselekménnyel vádolná vagy közvetlen anyagi veszteséggel sújtaná a tanút vagy egy hozzá közel álló személyt, az állam által elismert titoktartási kötelezettséget sértene, az ügyvédek, a törvényes képviselői szerv vagy a kollektív szerződéskötésre képes szakmai szövetség hallgatási kötelezettsége munkaügyi és társadalombiztosítási kérdésekben, művészi vagy üzleti titkot fedne fel, vagy a törvény által titkosnak minősített szavazati jog sérelmével járna. A kihallgatás előtt a bíróságnak tájékoztatnia kell a tanút a vallomástétel megtagadásának ezen feltételeiről. Ha a tanú úgy dönt, hogy él a lehetőséggel, meg kell jelölnie a vallomástétel megtagadásának okát.

2.10 Alkalmazható-e szankció a tanúskodást megtagadó személlyel szemben, illetőleg a személy kényszeríthető-e a vallomástételre?

A bíróságnak kell eldöntenie, hogy a tanú jogosan tagadta-e meg a vallomástételt. Ha a tanú nem jelölt meg okot, vagy a megjelölt ok nem jogszerű, a tanú kényszeríthető a vallomástételre (a végrehajtásról szóló törvénykönyv [Exekutionsordnung] 354. szakasza). Ezt pénzbírsággal vagy, korlátozott mértékben, szabadságvesztéssel lehet elérni. Az ilyen tanú a felekkel szemben is felelős a vallomástétel indokolatlan megtagadásával okozott kárért.

2.11 Van-e olyan személy, akitől nem szerezhető be tanúvallomás?

Tanúként nem hallgathatók ki olyan személyek, akik nem (voltak) képesek észlelni a bizonyítandó tényeket, vagy előadni, hogy mit észleltek. Ezen személyek esetében a vallomástétel „abszolút” fizikai akadályba ütközik (a polgári perrendtartás 320. szakaszának 1. pontja). Kiskorúak vagy szellemileg sérült személyek esetében a bíróságnak eseti alapon kell eldöntenie, hogy kihallgathatók-e tanúként. Ha a meghallgatandó személy kiskorú, a bíróság hivatalból vagy arra irányuló kérelem alapján részben vagy egészében felmentést adhat a meghallgatása alól, amennyiben az a kiskorú jóllétének veszélyeztetésével járna, figyelembe véve a szellemi érettségét, a meghallgatás tárgyát, és a peres felekhez fűződő viszonyát (a polgári perrendtartás 289b. szakaszának (1) bekezdése). Ez érvényes a nemperes eljárásokra is (a nemperes eljárásokról szóló törvény [Außerstreitgesetz] 35. szakasza). A „relatív” tanúbizonyítási képtelenségnek három esete is van (a polgári perrendtartás 320. szakaszának 2–4. pontja): egyházi személyek a gyónás során átadott vagy a pozíciójukból adódóan egyébként titoktartás alá eső információk tekintetében, állami tisztviselők a hivatalukkal kapcsolatos bizalmas információk tekintetében (kivéve, ha felmentést kapnak), és közvetítők a közvetítés során rájuk bízott vagy egyébként általuk megszerzett információk tekintetében.

2.12 Mi a bíró és a felek szerepe a tanú kihallgatásában? Milyen feltételekkel tehető tanúvallomás videokonferencia útján vagy egyéb technikai eszközök segítségével?

A bíróság feladata, hogy megfelelő kérdéseket tegyen fel a tanúnak a vallomása által bizonyítandó tényekkel és az azokról való tudomásszerzésének körülményeivel kapcsolatban. A felek részt vehetnek a tanú meghallgatásán, és a bíróság beleegyezésével kérdéseket tehetnek fel a tanúnak, tisztázandó vagy kiegészítendő a vallomást. A nem megfelelő kérdéseket a bíró elutasíthatja. A tanú vallomásának lényegét, vagy szükség esetén az egészét szó szerint rögzíteni kell. Elvileg lehetséges a tanú videokonferencia használatával történő kihallgatása, és a tanú meghallgatása helyett indokolt ennek használata a bíróságok közötti kölcsönös jogsegély kérelmek teljesítésekor az eljárás pergazdaságossága érdekében. 2011 óta valamennyi bíróság rendelkezik a videokonferenciák lefolytatásához szükséges felszerelésekkel.

Amennyiben a polgári eljárás tárgya büntetőeljáráshoz kapcsolódik, azon felek meghallgatása során, akik ezen büntetőeljárásban az osztrák büntetőeljárásról szóló törvény (*Strafprozessordnung*) 65. szakasza (1) bekezdésének a) pontja értelmében a bűncselekmény áldozatai, kérelmezhetik, hogy az eljárásban részt vevő felek és képviselőik meghallgatásban való részvétele korlátozva legyen oly módon, hogy azok követni

tudják a meghallgatást kép és hang továbbítására alkalmas eszközök segítségével, és gyakorolhassák kérdések feltevésére vonatkozó jogukat anélkül, hogy a meghallgatáson személyesen jelen lennének. Ha a bűncselekmény áldozata kiskorú, a büntetőeljáráshoz kapcsolódó meghallgatást egy megfelelő szakértő kell, hogy elvégezze (a polgári perrendtartás 289a. szakaszának (1) bekezdése). A bíróság kérelemre az (1) bekezdésben leírt módon folytathatja le a meghallgatást, amennyiben a kérdéses bizonyíték vagy személyes közreműködés fényében a meghallgatandó személytől észszerűen nem várható el, hogy az eljárásban résztvevő felek és képviselőik jelenlétében vallomást tegyen (a polgári perrendtartás 289a. szakaszának (2) bekezdése). A bíróság, kérelem alapján vagy hivatalból a polgári perrendtartás 289a. szakaszának (1) bekezdésében leírtak szerint folytathatja le a meghallgatást, és – amennyiben szükséges – egy megfelelő szakértő által, akkor is, ha az nem járna a kiskorú jólétének veszélyeztetésével, de a felek vagy képviselőik jelenlétében lefolytatott meghallgatás hatással lenne a kiskorú jólétére, figyelembe véve a szellemi érettségét, a meghallgatás tárgyát, és a peres felekhez fűződő viszonyát (a polgári perrendtartás 289b. szakaszának (2) bekezdése). A polgári perrendtartás 289a. és 289b. szakaszát a nemperes eljárásokban is alkalmazni kell (a nemperes eljárásokról szóló törvény 35. szakasza).

3 A bizonyítékok értékelése

3.1 Ha az egyik fél nem jogszerűen szerezte be a bizonyítékokat, vonatkozik-e valamilyen korlátozás a bíróságra az ítélethozatallal kapcsolatban?

Ausztria polgári eljárásjogi törvényei főszabály szerint nem írják elő a bizonyítékok felhasználásának tilalmát. Az ítélezési gyakorlat elutasítja a jogellenesen megszerzett bizonyítékok felhasználásának általános tilalmát. A bizonyítékok elfogadhatóságát inkább az egyes eljárásokban kell meghatározni. A jogellenesen megszerzett hangfelvételek például főszabály szerint akkor használhatók fel polgári eljárásban, ha a bizonyítékot benyújtó fél bizonyítani tudja, hogy követelése ilyen felvétel nélkül nem hajtható végre, és hogy az általuk érvényesített követelés és szubjektív érdekeik magasabb rendűek, mint a bizonyíték megszerzése során az ellenérdekű fél magánéletének sérelme.

3.2 Ha félként veszek részt az ügyben, bizonyítéknak számít-e a nyilatkozatom?

A perben álló felek tanúvallomása is bizonyítási eszköznek minősül. A tanúkhöz hasonlóan az eljárás során a felek is kötelesek megjelenni a bíróság előtt, vallomást tenni és esküt tenni. A feleket azonban – főszabály szerint – nem lehet arra kényszeríteni, hogy a bíróságon megjelenjenek, tanúvallomást vagy esküt tegyenek. A házassági eljárásban részt vevő feleket például kötelezhetik arra, hogy megjelenjenek, de nem kötelesek tanúvallomást vagy esküt tenni. A felek indokolatlan távolmaradását vagy a vallomástétel megtagadását a bíróság kellő gonddal, az összes körülmény figyelembevételével értékeli. A tanúkkal ellentétben, ha a peres felek egyike sérti meg az igazmondás kötelezettségét, az nem minősül bűncselekménynek, kivéve, ha a hamis nyilatkozattételre eskü alatt került sor. A felek meghallgatását a bíróság saját maga indítványozhatja.

4 Ez a tagállam a bizonyításfelvételtől szóló rendelet 2. cikkének (1) bekezdésével összhangban meghatározott-e más olyan hatóságokat, amelyek a rendelet alapján polgári vagy kereskedelmi ügyekben folytatott bírósági eljárások céljából hatáskörrel rendelkeznek bizonyításfelvételre? Amennyiben igen, milyen eljárásokban rendelkeznek hatáskörrel a bizonyításfelvételre? Csak bizonyításfelvételt kérhetnek vagy segíthetnek a bizonyításfelvételben egy másik tagállam kérelme alapján? Lásd még a bizonyításfelvételtől szóló rendelet 2. cikkének (1) bekezdése szerinti értesítést

Az osztrák nemzeti jog értelmében nincsenek a bíróságokon kívül olyan hatóságok, amelyek a rendelet 2. cikkének (1) bekezdésének megfelelően jelenleg hatáskörrel rendelkeznének a határon átnyúló bizonyításfelvételre.

Ennek a lapnak a különböző nyelvi változatait az Európai Igazságügyi Hálózat tagállami kapcsolattartói tartják fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Sem az Európai Igazságügyi Hálózat, sem a Bizottság nem vállal semmilyen felelősséget, illetve kötelezettséget az e dokumentumban közzétett vagy hivatkozott információk és adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.